

КОНВЕНЦІЯ

про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 25.10.80 р.

ДАТА ПРИЄДНАННЯ ВІД ІМЕНІ УКРАЇНИ: 11.01.2006 р. (із заявою)

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 01.09.2006 р.

Офіційний переклад.

Держави, що підписали цю Конвенцію,

твердо переконані в тому, що інтереси дітей - це найважливіше в справі турботи про них,

бажаючи надати дітям захист у міжнародному масштабі від шкідливих наслідків їхнього незаконного переміщення або утримування і створити процедури для забезпечення їхнього негайного повернення до держави їхнього постійного проживання, а також забезпечити захист прав доступу,

вирішили з цією метою укласти Конвенцію і домовилися про таке:

Глава I

Сфера дії Конвенції

Стаття 1

Цілями цієї Конвенції є:

- a) забезпечення негайного повернення дітей, незаконно переміщених до будь-якої з Договірних держав або утримуваних у будь-якій із Договірних держав; та
- b) забезпечення того, щоб права на опіку і на доступ, передбачені законодавством однієї Договірної держави, ефективно дотримувалися в інших Договірних державах.

Стаття 2

Договірні держави вживатимуть усіх належних заходів для забезпечення досягнення цілей Конвенції на їхніх територіях. Для цього вони використовують самі швидкі процедури, наявні в їхньому розпорядженні.

Стаття 3

Переміщення або утримування дитини розглядаються як незаконні, якщо:

- a) при цьому порушуються права піклування про дитину, що належать будь-якій особі, установі або іншому органу, колективно або індивідуально, відповідно до законодавства держави, у якій дитина постійно мешкала до переміщення або утримування; та
- b) у момент переміщення або утримування ці права ефективно здійснювалися, колективно або індивідуально, або здійснювалися б, якби не переміщення або утримування.

Права піклування, згадані в пункті а, можуть виникнути, зокрема, на підставі будь-якого законодавчого акта, або в силу рішення судової або адміністративної влади, або внаслідок угоди, що спричиняє юридичні наслідки відповідно до законодавства такої держави.

Стаття 4

Конвенція застосовується до будь-якої дитини, що постійно проживає в Договірній державі безпосередньо перед вчиненням акта порушення прав піклування або доступу. Застосування Конвенції припиняється, коли дитина досягає віку 16 років.

Стаття 5

Для цілей цієї Конвенції:

- а) "права піклування" включають права, пов'язані з піклуванням будь-якої особи про дитину, і зокрема, право визначити місце проживання дитини;
- б) "права доступу" включають право переміщення дитини на обмежений час у місце інше, ніж місце її постійного проживання.

Глава II Центральні органи

Стаття 6

Договірна держава визначає Центральний орган для виконання функцій, покладених Конвенцією на такі органи.

Федеративні держави, держави з більш ніж однією системою права або держави, до складу яких входять автономні утворення, мають право визначити більше одного Центрального органу, і визначити територіальні межі їхніх повноважень. Якщо держава визначила більш ніж один Центральний орган, вона призначає Центральний орган, до якого повинні надсилатися всі заяви для передачі відповідному Центральному органу у такій державі.

Стаття 7

Центральні органи співпрацюють один з одним і сприяють співробітництву між компетентними органами своїх держав з метою забезпечення негайного повернення дітей та досягнення інших цілей цієї Конвенції.

Зокрема, безпосередньо або через посередника, вони вживають усіх належних заходів для того, щоб:

- а) виявити місцезнаходження дитини, що була незаконно переміщена або утримується;
- б) запобігти нанесенню подальшої шкоди дитині або збитку зацікавленим сторонам шляхом вжиття або спричинення вжиття тимчасових заходів;
- с) забезпечити добровільне повернення дитини або досягнення дружнього вирішення питань;

- d) обмінюватися там, де це бажано, інформацією про соціальне походження дитини;
- e) надавати інформацію загального характеру про законодавство їхніх держав, пов'язане із застосуванням Конвенції;
- f) ініціювати судові або адміністративні процедури або сприяти таким процедурам з метою домогтися повернення дитини та, якщо це доречно, організувати або забезпечити ефективне здійснення права доступу;
- g) якщо потребують обставини, надавати або сприяти наданню юридичної допомоги і консультацій, включаючи участь адвокатів і юридичних радників;
- h) надавати таку організаційну допомогу, яка може бути необхідна і доречна для забезпечення безпечного повернення дитини;
- i) обмінюватися інформацією про хід реалізації цієї Конвенції й у міру можливості усувати будь-які перешкоди до її застосування.

Глава III Повернення дітей

Стаття 8

Будь-яка особа, установа або інший орган, які стверджують, що дитина була переміщена або утримується з порушенням прав піклування, може звернутися з заявою до Центрального органу за місцем постійного проживання дитини або до Центрального органу будь-якої іншої Договірної держави за допомогою у забезпеченні повернення дитини.

Заява повинна містити:

- a) інформацію про особу заявника, особу дитини і про особу того, хто підозрюється в переміщенні або утримуванні дитини;
- b) якщо можливо, дату народження дитини;
- c) підстави, на яких заявник вимагає повернення дитини;
- d) всю наявну інформацію про дитину і про особу того, у кого ймовірно знаходиться дитина.

Заяву може бути доповнено:

- e) завірною копією будь-якого рішення або угоди, що має відношення до справи;
- f) посвідченням або письмовим свідченням, виданим Центральним органом або іншим компетентним органом держави постійного проживання дитини або кваліфікованою особою, стосовно відповідного законодавства такої держави;
- g) будь-яким іншим документом, що має відношення до справи.

Стаття 9

Якщо Центральний орган, що одержав заяву, передбачену статтею 8, має підстави вважати, що дитина знаходиться в іншій Договірній державі, вона без затримок передає заяву безпосередньо Центральному органу такої Договірної держави та відповідно інформує Центральний орган, що запитує, або заявника.

Стаття 10

Центральний орган держави, де знаходиться дитина, вживає або забезпечує вживання всіх належних заходів для добровільного повернення дитини.

Стаття 11

Судові й адміністративні органи Договірних держав без затримок здійснюють усі процедури для повернення дітей.

Якщо відповідні судові або адміністративні органи не досягли ніякого рішення протягом шести тижнів із дати початку процедур, заявник або Центральний орган запитуваної держави за власною ініціативою або на прохання Центрального органу держави, що запитує, мають право просити про надання їм пояснень про причини затримки. Якщо відповідь отримана Центральним органом запитуваної держави, такий орган передає відповідь Центральному органу держави, що запитує, або заявнику.

Стаття 12

Якщо дитина незаконно переміщена або утримується так, як це передбачено статтею 3, і на дату початку процедур у судовому або адміністративному органі тієї Договірної держави, де знаходиться дитина, минуло менше одного року з дати незаконного переміщення або утримування, відповідний орган видає розпорядження про негайне повернення дитини.

Судовий і адміністративний орган, навіть у тих випадках, коли процедури розпочаті після сплину річного терміну, про який йдеться в попередньому пункті, також видає розпорядження про повернення дитини, якщо тільки немає даних про те, що дитина вже прижилася у своєму новому середовищі.

Якщо судовий або адміністративний орган в запитуваній державі має підстави вважати, що дитина була переміщена до іншої держави, він може зупинити процедури або відмовити в прийнятті заяви про повернення дитини.

Стаття 13

Незважаючи на положення попередньої статті, судовий або адміністративний орган запитуваної держави не зобов'язаний видавати розпорядження про повернення дитини, якщо особа, установа або інший орган, що заперечує проти її повернення, доведуть, що:

а) особа, установа або інший орган, що піклуються про дитину, фактично не здійснювали права піклування на момент переміщення або утримування, або дали згоду на переміщення або утримування, або згодом дали мовчазну згоду на переміщення або утримування; або

b) існує серйозний ризик того, що повернення поставить дитину під загрозу заподіяння фізичної або психічної шкоди або іншим шляхом створить для дитини нетерпиму обстановку.

Судовий або адміністративний орган може також відмовити в розпорядженні про повернення дитини, якщо виявить, що дитина заперечує проти повернення і досягла такого віку і рівня зрілості, при якому слід брати до уваги її думку.

Розглядаючи обставини, про які йдеться в цій статті, судові й адміністративні органи беруть до уваги інформацію про соціальне походження дитини, подану Центральним органом або іншим компетентним органом країни постійного проживання дитини.

Стаття 14

Встановлюючи, чи дійсно мали місце незаконні переміщення або утримування відповідно до статті 3, судові або адміністративні органи запитуваної держави можуть безпосередньо враховувати законодавство і судові й адміністративні рішення, формально визнані або не визнані у державі постійного проживання дитини, не вдаючись до спеціальних процедур доведення цього законодавства або визнання рішень іноземних органів, які застосовувалися б у такому випадку.

Стаття 15

Судові або адміністративні органи Договірної держави, перед тим, як видати розпорядження про повернення дитини, можуть просити заявника одержати від уповноважених держави постійного проживання дитини рішення або інший документ, що містить визначення переміщення або утримування як незаконного акта відповідно до статті 3 Конвенції, якщо таке рішення або визначення може бути отримане в такій державі. Центральні органи Договірних держав, наскільки це можливо, сприяють заявнику в одержанні такого рішення або визначення.

Стаття 16

Після одержання повідомлення про незаконне переміщення або утримування дитини відповідно до статті 3, судові або адміністративні органи Договірної держави, на територію якої була переміщена дитина, або на території якої вона утримується, не буде вирішувати по суті питання про піклування доти, поки не буде визначено, що дитина не повинна бути повернута відповідно до цієї Конвенції або поки заява не подана відповідно до цієї Конвенції протягом розумного періоду часу після одержання повідомлення.

Стаття 17

Сам факт винесення рішення про піклування або про визнання цього рішення в запитуваній державі не є підставою для відмови в поверненні дитини відповідно до цієї Конвенції, але судові або адміністративні органи запитуваної держави можуть брати до уваги аргументацію такого рішення під час застосування цієї Конвенції.

Стаття 18

Положення цієї глави не обмежують повноваження судового або адміністративного органу видати розпорядження про повернення дитини у будь-який час.

Стаття 19

Ніяке рішення, прийняте відповідно до цієї Конвенції, щодо повернення дитини, не розглядається як встановлення обставин будь-якого питання про піклування.

Стаття 20

У поверненні дитини відповідно до положень статті 12 може бути відмовлено, якщо воно не допускається основними принципами запитуваної держави в галузі захисту прав людини й основних свобод.

Глава IV Права доступу

Стаття 21

Заява з проханням організувати або забезпечити ефективне здійснення прав доступу може бути подана до Центральних органів Договірних держав у тому ж порядку, як і заява з проханням про повернення дитини.

Центральні органи зобов'язані, на підставі положень про співробітництво, викладених у статті 7, сприяти мирному здійсненню прав доступу і виконанню будь-яких умов здійснення цих прав. Центральні органи вживають заходів, наскільки це можливо, для усунення будь-яких перешкод здійсненню таких прав.

Центральні органи безпосередньо або через посередників можуть порушувати або сприяти порушенню процедур з метою організації здійснення або захисту цих прав і забезпечення поваги до умов для їхнього дотримання.

Глава V Загальні положення

Стаття 22

Не вимагається ніяких гарантій, застав або депозитів, незважаючи на назву, для забезпечення оплати витрат на судові або адміністративні процедури, передбачені цією Конвенцією.

Стаття 23

Ніякої легалізації або подібних їй формальностей не вимагається для виконання положень цієї Конвенції.

Стаття 24

Будь-яка заява, повідомлення або інший документ направляються до Центрального органу запитуваної держави мовою оригіналу, і супроводжується перекладом офіційною мовою або однією з офіційних мов запитуваної держави, або якщо це неможливо, перекладом англійською або французькою мовою.

Однак, Договірна держава може, роблячи застереження відповідно до статті 42, заперечити проти використання або англійської, або французької мови, але не обох, у будь-яких заявах, повідомленнях або інших документах, що направляються до її Центрального органу.

Стаття 25

Громадяни Договірних держав і особи, які постійно проживають у цих державах, мають право на одержання юридичної допомоги та консультацій в питаннях, пов'язаних із виконанням цієї Конвенції, у будь-якій іншій Договірній державі на тих же умовах, що і громадяни такої держави або особи, які постійно проживають на її території.

Стаття 26

Кожен Центральний орган несе свої власні витрати по застосуванню цієї Конвенції.

Центральні органи й інші публічні служби Договірних держав не вимагають сплати будь-яких зборів у зв'язку з заявами, надісланими відповідно до цієї Конвенції. Зокрема, вони не можуть вимагати будь-які платежі із боку заявника на відшкодування витрат на процедури, або тих, що виникають у зв'язку з участю адвокатів або радників. Проте вони можуть вимагати відшкодування витрат, що спричинені або будуть спричинені поверненням дитини.

Проте, Договірна держава може, роблячи застереження відповідно до статті 42, заявити, що вона не вважає себе зобов'язаною нести будь-які витрати, передбачені в попередньому абзаці, на оплату послуг адвокатів або радників або судових витрат, крім тих, що можуть бути відшкодовані її системою юридичної допомоги та консультацій.

Відаючи розпорядження про повернення дитини або розпорядження, пов'язане з виконанням прав доступу відповідно до цієї Конвенції, судові або адміністративні органи можуть покласти на особу, яка здійснила переміщення або утримування дитини, або особу, що перешкоджала здійсненню прав доступу, необхідні витрати, здійснені заявником або від його імені, у тому числі витрати на оплату проїзду, будь-які витрати на виявлення місцезнаходження дитини, витрати на юридичне представництво заявника, і витрати на повернення дитини.

Стаття 27

Якщо очевидно, що вимоги цієї Конвенції не виконані, або що заява є іншим чином недостатньо обгрунтованою, Центральний орган не зобов'язаний приймати заяву. У такому випадку Центральний орган негайно інформує про причини цього відповідно заявника або Центральний орган, через який була подана заява.

Стаття 28

Центральний орган може вимагати, щоб заява супроводжувалась письмовим дорученням, яке надає йому повноваження діяти від імені заявника, або призначення представника для таких дій.

Стаття 29

Ця Конвенція не перешкоджає ніякій особі, установі або органу, що заявляє про порушення прав піклування або доступу відповідно до положень статей 3 або 21, прямо звернутися до судових або адміністративних органів будь-якої Договірної держави, на основі положень цієї Конвенції або на іншій основі.

Стаття 30

Будь-яка заява, надіслана до Центральних органів або безпосередньо до судових або адміністративних органів Договірної держави відповідно до умов цієї Конвенції, разом із прикладеними до неї або виданими Центральним органом документами або іншою інформацією, приймається судами або адміністративними органами Договірних держав.

Стаття 31

Для держави, в якій в сфері піклування над дітьми діє дві або більше системи права, які застосовуються в різних територіальних одиницях:

- а) будь-яке посилання на постійне проживання в такій державі розуміється як посилання на постійне проживання в одній з територіальних одиниць такої держави;
- б) будь-яке посилання на законодавство держави проживання розуміється як посилання на законодавство тієї територіальної одиниці такої держави, де дитина мешкає постійно.

Стаття 32

Для держави, в якій в сфері піклування над дітьми діє дві або більш системи права, які застосовуються до різних категорій осіб, будь-яке посилання на право такої держави розуміється як посилання на правову систему, визначену правом такої держави.

Стаття 33

Держава, у якій різні територіальні одиниці мають власні правові норми відносно піклування над дітьми, не зобов'язані застосовувати цю Конвенцію в тих випадках, коли держава з єдиною системою права не зобов'язана робити це.

Стаття 34

Ця Конвенція має переважну силу стосовно регульованих нею питань над Конвенцією від 5 жовтня 1961 р. щодо повноважень влади і права, застосовного до захисту неповнолітніх, для учасників обох Конвенцій. В інших випадках ця Конвенція не обмежує застосування будь-якого міжнародного договору, що діє між державою походження і запитуваної держави, або іншого законодавства запитуваної держави для цілей повернення незаконно переміщеної чи утримуваної дитини, або організації прав доступу.

Стаття 35

Ця Конвенція застосовується між Договірними державами стосовно актів незаконного переміщення або утримування, що мають місце тільки після набуття нею чинності для цих держав.

У разі, якщо зроблено заяву відповідно до статей 39 або 40, посилання на Договірну державу в попередньому пункті тлумачиться, як таке що стосується територіальної одиниці або одиниць, стосовно яких застосовується ця Конвенція.

Стаття 36

Ніщо в цій Конвенції не перешкоджає двом або більш Договірним державам, з метою звужити обмеження, що можуть бути накладені на повернення дитини, укласти угоду, що дозволяє ухилитися від виконання будь-якого положення цієї Конвенції, що може накладати таке обмеження.

Глава VI Заключні положення

Стаття 37

Конвенція відкрита для підписання державами, що були членами Гаазької Конференції міжнародного приватного права під час її Чотирнадцятої сесії.

Вона підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню; документи про ратифікацію, прийняття або схвалення передаються на зберігання до Міністерства закордонних справ Королівства Нідерланди.

Стаття 38

Будь-яка інша держава може приєднатися до Конвенції.

Документ про приєднання передається на зберігання до Міністерства закордонних справ Королівства Нідерланди.

Конвенція набуває чинності для держави, що приєдналася до неї, у перший день третього календарного місяця після передачі на зберігання документу про приєднання.

Приєднання має силу тільки у відносинах між державою, що приєдналася, і тими Договірними державами, що заявлять про своє визнання цього приєднання. Така заява також має робитися будь-якою державою-членом, що ратифікує, приймає або схвалює Конвенцію після такого приєднання. Така заява передається на зберігання до Міністерства закордонних справ Королівства Нідерланди; це Міністерство надає засвідчену копію Конвенції кожній Договірній державі по дипломатичних каналах.

Конвенція набуває чинності між державою, що приєдналася, і тією державою, що заявила про своє визнання приєднання, в перший день третього календарного місяця після передачі на зберігання заяви про визнання.

Стаття 39

Будь-яка держава може під час підписання, ратифікації, прийняття, схвалення або приєднання заявити про те, що дія Конвенції поширюється на всі території, за міжнародні відносини яких вона відповідає, або на одну або більш з них. Така заява набуває чинності у момент набуття чинності Конвенцією для такої держави.

Про таку заяву, як і про будь-яке наступне розширення дії Конвенції, повідомляється Міністерству закордонних справ Королівства Нідерланди.

Стаття 40

Якщо до складу Договірної держави входить дві або більше територіальних одиниці, у яких до питань, регульованих цією Конвенцією застосовуються різні правові системи, вона може під час підписання, ратифікації, прийняття, схвалення або приєднання заявити, що Конвенція застосовується у всіх цих територіальних одиницях або тільки в одній або більше із них, і може змінити цю заяву, представивши іншу заяву в будь-який час.

Про будь-яку таку заяву повідомляється Міністерству закордонних справ Королівства Нідерланди, і в ній повинні бути прямо зазначені ті території, до яких застосовується Конвенція.

Стаття 41

Якщо в системі державного управління Договірної держави виконавча, судова і законодавча влади розподілені між центральним і іншими органами всередині такої держави, її підписання, ратифікація, прийняття, схвалення, приєднання до цієї Конвенції, або її заява відповідно до статті 40 не спричиняє ніяких наслідків для розподілу влади всередині такої держави.

Стаття 42

Будь-яка держава може, не пізніше, ніж у момент ратифікації, прийняття, схвалення або приєднання, або під час здійснення заяви відповідно до статей 39 або 40, зробити одне або обидва застереження, передбачені в статті 24 або в пункті 3 статті 26. Жодні інші застереження не дозволяються.

Будь-яка держава може в будь-який час відкликати своє застереження. Про відкликання повідомляється Міністерству закордонних справ Королівства Нідерланди.

Застереження перестає діяти в перший день третього календарного місяця після повідомлення, зазначеного в попередньому пункті.

Стаття 43

Конвенція набуває чинності в перший день третього календарного місяця після передачі на зберігання третього документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання, зазначених у статтях 37 і 38.

Після цього Конвенція набуває чинності:

- 1) для кожної держави, що ратифікує, приймає, схвалює Конвенцію або приєднується до неї - у перший день третього календарного місяця після передачі на зберігання документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання;
- 2) для будь-якої території або територіальної одиниці, на яку поширена дія Конвенції відповідно до статей 39 або 40 - у перший день третього календарного місяця після повідомлення, про які йде мова в такій статті.

Стаття 44

Конвенція залишається чинною протягом п'ятих років після набуття нею чинності відповідно до пункту 1 статті 43, у тому числі для держав, що пізніше ратифікували, прийняли, схвалили або приєдналися до неї.

За відсутності денонсацій, дія Конвенції поновлюється автоматично кожні п'ять років.

Про будь-яку денонсацію повідомляється Міністерству закордонних справ Королівства Нідерланди щонайменше за шість місяців до закінчення п'ятилітнього періоду. Денонсація може бути обмежена окремими територіями або територіальними одиницями, на які поширена дія Конвенції.

Денонсація набуває чинності тільки для держави, що повідомила про неї. Конвенція залишається чинною для інших Договірних держав.

Стаття 45

Міністерство закордонних справ Королівства Нідерланди повідомляє держави-учасниці Конференції, і держави, що приєдналися відповідно до статті 38, про таке:

- 1) підписання і ратифікації, прийняття і схвалення відповідно до статті 37;
- 2) приєднання, передбачені статтею 38;
- 3) дату набуття Конвенцією чинності відповідно до статті 43;
- 4) поширення дії Конвенції відповідно до статті 39;
- 5) заяви, передбачені у статтях 38 і 40;
- 6) застереження, передбачені у статті 24 і пункті 3 26, а також про відкликання відповідно до статті 42;
- 7) денонсації, передбачені статтею 44.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Гаазі 25 жовтня 1980 р. англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є рівно автентичними, в одному примірнику, що зберігатиметься в архівах Уряду Королівства Нідерланди, засвідчені копії якого надсилаються по дипломатичних каналах кожній державі-члену Гаазької конференції міжнародного приватного права під час її Чотирнадцятої сесії.
